

Fugle, som Polareskimoen fangede, havde Næbbet fyldt med store Mængder af smaa rødliges Krebsdyr, og denne Farve gaar aabenbart igen i Afføringen.

Da jeg kom tilbage til Thule, fortalte jeg om det betagende Syn af de syngende Fjælde. En Motorbaad med Direktøren for Grønlands Styrelse skulde netop derop, og han glædede sig til Synet, men ak — da han kom dertil, havde Fuglene forladt Fjældet for denne Gang — de syngende Fjælde var atter blevet stumme.

Fuglelivet i Sarqaq, Nordgrønland i Vinteren 1946-47.

Af HANNIBAL FENCKER.

(With a Summary in English: The Bird-Life in Sarqaq,
North Greenland during the Winter 1946-47.)

HANNIBAL FENCKER, der er Bestyrer ved Udstedet Sarqaq i Nordgrønland, er den yngste Repræsentant for den ornithologisk meget virksomme Slægt FENCKER. Bedstefaderen var Inspektør i Grønland, EDGAR CHRISTIAN FENCKER, af hvem en indgaaende Omtale findes her i Tidsskriftet **22**, 1929, p. 35. En Broder til Bedstefaderen var Ritmester FREDERIK CHRISTIAN FENCKER, der ligeledes har faaet en fyldig Omtale i D. O. F., idet Overlæge HELMS holdt Foredrag om ham og Broderen i Foreningen 16. Febr. 1937, refereret **21**, 1937, p. 178. Ogsaa HANNIBAL FENCKERS Far, Kolonibestyrer KARL FREDERIK HANNIBAL ANTON FENCKER, var ornithologisk interesseret og besad bl. a. en stor Fuglesamling fra Nordgrønland, hvor han var ansat i Størstedelen af sit Liv. Som tredje Generation af den i Grønland virkende Gren af Slægten har HANNIBAL FENCKER fortsat de ornithologiske Traditioner og fremtræder nu med nogle Meddelelser, der kan gøre Krav paa Interesse, da Skildringer af Fuglelivet i den nordgrønlandske Vinter er meget sjældne i Literaturen.

Sarqaq ligger paa Sydsiden af den store Nûgssuaq Halvø i Jakobs-havn Distrikt, paa 70° 6' n. Br., 52° 8' v. Lgd., ved Mundingen af den brede og lange Sarqaq Dal. Stedet ligger paa et svagt skraanende Plateau, der er direkte eksponeret mod Syd, og Klimaet er derfor meget solrigt. Sarqaq er kendt for at være et af de mest begunstigede Pladser i Nordgrønland, og der er let Adgang til det udstrakte Bagland, hvis Fugleliv HANNIBAL FENCKER i flere Aar har viet sin Interesse. (Red.)

Meget tidligere end i Almindelighed indfandt Kulden og Snefaldet sig i Aar, hvilket dog senere viste sig kun at være et Forvarsel, idet en meget varm og regnfuld Tid fulgte efter.

Dog maa Kulden have øvet sin Indvirkning paa Tatteratterne (*Rissa tridactyla*), da disse forsvandt meget tidligere end ellers. Dette skete omkring den 18.—20. September. Allerede i Oktober kom Varmen igen, og store Mængder af unge og etaarige Tatteratter viste sig igen og er her endnu den 16. November. En saa sen Forekomst er ikke før konstateret af den grønlandske Befolkning her ved Stedet. Nogle Stykker er nu og da blevet skudt, og de har været meget fede.— Ismaagerne (*Pagophila eburnea*) har de forrige Aar været ualmindelige, men i Aar har der været temmelig mange voksne og unge Fugle her ved vore Kyster. De unge Fugle er endnu brune paaa Hovedet, d. v. s. ikke hele Hovedet men et Stykke fra Næbet op til Øjnene. Vingspidser og Halespidser er sorte. Vi har dem endnu den 15. November, og de er stadig meget almindelige. — Baade unge og voksne Sabinemaager (*Xema sabini*) er set i September, men ikke siden. Havlitten (*Clangula hyemalis*) og Graaanden (*Anas platyrhynchos*) er her stadig den 15. November, og Havlitterne er nu meget hvide i Dragten. Snespurve (*Plectrophenax nivalis*) er her stadig; det ser ud til, at de ikke vil rejse herfra. — Ravne (*Corvus corax*) er der ikke mange af. Tejsten (*Cepphus grylle*) er derimod almindelig, baade unge og etaarige Fuge. Hvidvingede Maager (*Larus glaucoides*) og Graamaager er her stadig. De voksne Fugle plejer ellers ikke at være her om Vinteren, men alt er blevet anderledes i de senere Aar p. Gr. af de milde Vintre. — Graasiskener (*Carduelis flammea*) er temmelig almindelige; de ses nu i store Flokke.

Den 20. Okt. 1946. I Dag blev en Rødstrubet Lom (*Colymbus stellatus*) (ung Fugl) skudt her ved Stedet; den var utrolig fed. — Sneuglen (*Nyctea scandiaca*) ses nu og da ude til Søs; antagelig lever den for Tiden af Ismaager og Tatteratter.

I September og Begyndelsen af Oktober var her en Del Ryper (*Lagopus mutus*), men de er ikke til at finde mere, da Landet ligger helt snebart.

Ederfugle (*Somateria mollissima*) og Kongeederfugle (*S. spectabilis*) findes stadig, men det er kun smaa Flokke vi ser, ikke de meget store Flokke, som vi i tidligere Aar plejede at se. At Ederfuglen er stærkt i Tilbagegang er ganske givet; blot i Løbet af de sidste seks Aar har Antallet aftaget ganske

uhygge­ligt, ja, man kender ikke mere til de store Flokke, der ellers hvert Efteraar viste sig, tællende Tusindvis af Fugle; hvad Grunden er til den store Aftagen kan jeg ikke sige noget om, men jeg antager, at det er de store Jagter, som foretages i Egedesmindes, Ritenbenks og Prøvens Distrikter samt de haarde Isvintre, som er Skyld deri. De haarde Isvintre 1941-42 og 1944-45 dræbte Tusinder af begge Ederfuglearterne, ja, man fandt dem døde midt inde i Landet.

Den 23. Nov. 1946. I Dag blev en ung Islom (*Colymbus immer*) skudt i Tartunaq og fortæret af Befolkningen der; de fortalte at den var ualmindelig fed.

Her findes stadig mange Tejster og Maager (Graa og Hvidvingede Maager).

Den 26. Nov. 1946. Tatteratten er nu forsvundet, men Ismaager ses stadig nu og da.

Den 10. Dec. 1946. Vejret er ikke ret koldt, og Landet er næsten helt snefrit. Man kan næsten ikke faa Øje paa Rype­erne, da det snebare Land gør, at alt synes mørkere, end det egentlig er. Jeg var paa Rypejagt i Dag og fik kun een Fugl, selv om jeg fik Kik paa ni Stykker. Der var først to Stykker, hvoraf jeg skød det ene med Salonriffel. Den anden fløj bort og var ikke til at finde. Dernæst saa jeg to, derpaa en og senere tre Fugle, men det var for mørkt til, at man rigtig kunde faa Sigte paa Dyrene. — Endnu i denne Tid er her Masser af baade Graa og Hvidvingede Maager, ligeledes temmelig mange Tejster samt nogle faa Ederfugle. Tejsterne udgør for Tiden en vigtig Spise for Befolkningen, som mangler Kød p. Gr. af daarlig Fangst. — Nogle faa Søkonger (*Plotus alle*) ses nu og da, men slet ingen Lomvier, hvilket er mærkeligt, da der ikke er Tegn til, at der kommer Is paa Havet. — Sneugler, baade voksne (næsten helt hvide) og unge (meget plettede), er almindelige i denne Tid, ligeledes Ravne.

Den 29. Dec. 1946. Stadig er her mange af de Fugle, jeg sidst nævnte (Maager (Graa og Hvidvingede), Tejster og nu en Del Ederfugle). Sneugler er almindelige, ligeledes ses de smaa Graasiskener samt en Del Ryper inde i Landet, som stadig er helt snebart, saa man ikke kan køre i Hundeslæde.

Den 11. Jan. 1947. Det er ganske utroligt med det milde

og klare Vejr, som vi stadig har. Endnu er Landet lige saa snebart som i Midten af September. Stadig findes en Masse Tejster og Maager af begge Slags. Ugler er stadig almindelige. Ederfugle er slet ikke set den sidste Tid. Jeg tror, det milde, isfri Hav byder Ederfuglene saa gode Betingelser, at de helst lever ved Steder, hvor Menneskene ikke kommer hver Dag. Lyset skrider godt frem, og om fem Dage har vi Solen igen i vore Stuer. — Jeg glæder mig meget til, at de første Trækfugle om kort Tid skal begynde at komme.

Den 29. Januar 1947. For Tiden er her en Mængde Graasiskener ved Stedet; de er nu rigtig i deres fine Vinterdragt, som ses tydeligt mod den snebare Jord. Ryper er her pludselig kommet en hel Del af, efter at der i en længere Periode har været temmelig fattigt paa dem. Opholdsstedet er nu længere inde ved Fjeldene, medens de i de mørke Maaneder opholdt sig lige ved Stranden. Ugler ses nu og da. Af Tejster, Hvidvingede Maager, Graamaager samt begge Arter af Ederfuglene ses og skydes der nogle faa. Graaænderne er blevet set et Par Gange de sidste Dage.

Den 15. Marts blev den første Tejst i næsten sort Dragt skudt her ved Sarqaq.

Den 20. Marts 1947. Et dejligt mildt Vejr med Sol og Foraarstemning har vi i denne Tid. Utroligt mange Maager af begge Arter er her ved Kysterne; de æder Polartorsk og Angmagsetter, som svømmer paa Vandets Overflade og ikke kan komme ned igen, antagelig fordi de har faaet Iskrystaller mellem Gællerne. — Ederfugle er her stadig ikke mange af; Skarver (*Phalacrocorax carbo*) og Graaænder ses nu og da. Ryper er der en Del af inde i Land, men der gøres ingen Jagt paa dem. En Masse Graasiskener samt nogle enkelte Snespurve ses hyppigt i den store Elvdal.

Den 2. April 1947. Sortgraa Ryle (*Calidris maritima*) og Havlit, samt Ederfugle er nu almindelige; p. Gr. af det varme og isfri Foraar er disse Fugle kommet tidligere end i Almindelighed. — Ravnene har nu Æg.

Den 6. April. Snespurvene kom den 4. April, hvilket er ca. 5-6 Dage tidligere end i Almindelighed. — To Havørne (*Haliaeetus albicilla*) kom i Dag flyvende over Stedet i Retning af den store Sarqaqdal. Hvert Aar ser vi Havørne oppe i Dalen,

men man kender ikke til nogen Rugesteder her. Sneugler og Jagtfalke (*Falco rusticolus*) er her ogsaa inde i Landet. Ved Forespørgsel i Ritenbenk, hvor der findes et temmelig stort Fuglefjeld med Lomvier, Tatteratter, Hvidvingede Maager og nogle Graamaager, har jeg faaet at vide, at Tatteratter og Lomvier (*Uria lomvia*) ankom til Fjeldet den 2. April.

Den 8. Maj 1947. Den 6. Maj ankom Blisgæssene (*Anser albifrons*) hertil, ikke i store Flokke, men to og to. Landet, som i de Dage var helt sommerklædt og Luften mild, har nu skiftet Karakter, idet vi har faaet en Nordenvind med Sne-storm og Kulde. Her er i Dag, den 8. Maj, faldet meget dyb Sne, hvilket vil være til Skade for en Masse Fugle. — Vi har heller aldrig set saa faa Snespurve som i Aar; man skal være heldig for at træffe paa et Par Stykker om Dagen.

Endnu er Stenpikkeren og Laplandsværlingen ikke kommet, men det plejer ogsaa først at ske omkring den 15. Maj. Tejstjerne har allerede i Midten af April taget deres Rugepladser i Besiddelse ved Tejstefjeldet ved Tartunaq. De store Ederfugletræk, som vi plejer at se ved denne Tid, har vi slet ikke set i Aar.

Den 9. Maj 1947. Stenpikkerne (*Oenanthe oenanthe*) er nu ankommet hertil men er meget sultne, da alt er dækket med et dybt Lag Sne og Temperaturen ligger mellem $\div 4^{\circ}$ — $\div 5^{\circ}$ C. Flere Gange flagrede de imod Vinduerne for at komme ind til Fluerne, der bevægede sig op og ned ad Ruderne. — Stenpikkeren, som ellers er en meget sky Fugl, synes meget tam under saadanne Forhold. — Blisgæssene er nu begyndt at vise sig i Flokke, men der er ikke mange Steder at være paa for dem p. Gr. af Sneen. Jeg antager, de overnatter ude paa Havet, indtil Landet bliver snebart.

Den 10. Maj 1947. Varmen er i Dag kommet ganske pludseligt. Sneen smelter meget hurtigt, saa der om et Par Dage vil være Elve og Søer til Gæssene og Ænderne. — Skalleslugerne (*Mergus serrator*) er nu kommet, ligeledes den Rødstrubede Lom.

Den 14. Maj 1947. I Dag blev de første Odinshaner (*Phalaropus lobatus*) set langt ude i Vajgattet, men endnu er de ikke kommet til Smaasøerne, selv om Landet nu er helt snefrit, og en Masse Myggelarver er kommet til Syne i Vand-

pytterne. — En Mærkværdighed i Aar er, at der næsten ingen Snespurve er; hvad der nu kan være Aarsag dertil er ikke godt at vide.

Jeg slutter nu mine Meddelelser. Efter Midten af Maj er Sommerens Fugle alle ankommet til Sarqaq, og der er derfor ingen Grund til at opregne Forskellen i Fuglelivet fra Uge til Uge. Formaalet med min Artikel har først og fremmest været at vise, hvor relativt talrige Fuglene i vore Dage er midt om Vinteren selv saa højt mod Nord, i Modsætning til hvad vi ved om Forholdene for blot et halvt Aarhundrede siden. Desuden har jeg gerne villet give et Fingerpeg om, hvornaar de forskellige Arter ankom om Foraaret.

SUMMARY IN ENGLISH

The Bird-Life in Sarqaq, North Greenland during the winter 1946-47.

Sarqaq is a small settlement in Northwest Greenland, situated on the southern coast of the Nûgssuaq Peninsula in Jakobs-havn District, on 70° 6' n. lat., 52° 8' w. long. The winter 1946-47 was exceptionally mild and the bird-life in this period was richer than usual. Permanent residents or winter-visitors were a number of species which in former years only exceptionally or not at all were observed during the winter-time. The reason for this is no doubt the present amelioration of the Greenland climate. The following species are dealt with:

- Colymbus stellatus* Pont., Red-throated Diver. A young bird was shot Oct. 20. Arrival in spring: early May.
- Colymbus immer* Brünn., Great Northern Diver. A young bird was shot Nov. 23.
- Phalacrocorax carbo* (L.), Cormorant. Single specimens observed in March.
- Anser albifrons* (Scop.), White-fronted Goose. Arrival in spring: May 6.
- Anas platyrhynchos* L., Mallard. A small number wintered at Sarqaq.
- Clangula hyemalis* (L.), Long-tailed Duck. Was observed until the middle of November. Arrival in spring: Apr. 2.

Somateria mollissima (L.) & *S. spectabilis* (L.), Common Eider and King Eider. On the autumn-migration in Oct. rather many were observed in mixed flocks, a small number wintered. On April 2 the migrants arrived again.

Mergus serrator L., Read-breasted Merganser. Arrival in spring: May 9.

Falco rusticolus L., Gyr-Falcon. Arrival in spring: early April.

Haliaeetus albicilla (L.), White-tailed Eagle. Two birds were observed April 6. This species does not breed so far North.

Lagopus mutus (Montin), Ptarmigan. Resident, but in rather small numbers.

Calidris maritima (Brünn.), Purple Sandpiper. Arrival in spring: April 2.

Phalaropus lobatus (L.), Red-necked Phalarope. Arrival in spring: The first were observed on the sea off the coast (in Vajgattet) May 15, but none had yet appeared on the fresh-water lakes.

Pagophila eburnea (Phipps), Ivory-Gull. Rather common in Oct., where many birds, both adult and immature, were observed.

Larus hyperboreus Gunn., Glaucous Gull. Common throughout the whole winter.

Larus glaucoides Meyer, Iceland Gull. Common throughout the entire winter, gathered with the Glaucous Gulls.

Rissa tridactyla (L.), Kittiwake Gull. Owing to exceptional mild weather during Oct. they stayed at Sarqaq as late as the middle of Nov. The 2nd of April they arrived at the large breeding-place of nearby Ritenbenk.

Xema sabini (Sab.), Sabine's Gull. On migration in Sept. some specimens have been observed, including both immature and adult birds.

Plotus alle (L.), Little Auk. A few specimens observed in the beginning of Dec.

Uria lomvia (L.), Brünnich's Guillemot. Not observed this year at Sarqaq. Arrival in spring to the large colony at Ritenbenk: April 2.

Cephus grylle (L.), Black Guillemot. Resident and very common. The 15th of March the first specimen in almost pure summer plumage was observed. In the middle of April they had commenced to occupy the nesting sites in the coastal mountains.

Nyctea scandiaca (L.), Snowy Owl. Rather common winter-visitor, arriving already Oct., increasing until Dec. and observed until the beginning of April.

Corvus corax L., Raven. Resident, but scarce. On April 2, the nests contained eggs.

Oenanthe oenanthe (L.), Wheatear. Arrival in spring: May 9.

Carduelis flammea (L.), Redpoll. Common on migration still in Oct., large flocks observed Dec., Jan. and March and a good deal spend probably the winter here.

Plectrophenax nivalis (L.), Snow-Bunting. Many specimens still seen in Nov. A few birds were observed March 15. Main arrival in spring: April 4, which is 5-6 days earlier than usually.

Tordmulekatastrofen och populationens decimering i Finland.

Af LARS V. HAARTMAN.

(With a summary in English: The catastrophic decrease in the population
of the Razorbill (*Alca torda* L.) in Finland).

Medan tordmulestammens plötsliga decimering under de första åren av innevarande decennium har tilldragit sig ett rätt stort intresse både i Danmark (SALOMONSEN 1941, 1943) och Sverige (EMSING, WAHLIN 1942, 1943, 1944) föreligger inga mer utförliga rapporter om hur förhållandena har gestaltat sig vid de finländska kusterna. Följande rader har till uppgift att i någon mån fylla denna lucka. Tyvärr var det under kriget i stort sett omöjligt att bedriva undersökningar i den marina skärgården, där tordmulen häckar.

Tordmulen (*Alca torda* L.) förekommer i Finland spridd längs både Bottniska och Finska vikens kuster. Kolonier på mer än 100 par var t. o. m. före 1940 sällsynta, ehuru stammen påtagligen var stadd i tillväxt. Den kalla vintern 1939-1940 medförde ett plötsligt bakslag.

Jag har lyckats erhålla uppgifter om tordmulestammens utveckling inom tre skilda områden, i S.W. Finland och i W. och E. delen av Finska viken. Från Bottniska viken föreligger inga uppgifter.